

Фикҳ дарслари (107-дарс). Қудуқларнинг ҳукмлари ҳақидаги фасл

13:33 / 22.10.2020 5576

رَبِّهِمْ أَكْبَرُ (الرَّحْمَنُ)

Қудуқларнинг ҳукмлари ҳақидаги фасл

بِأَشْرَافِهِمْ وَأَلْمَلْتُمْ وَأَخْفَتْنَا وَأَوَيْحَ أَيْفَ تَامُوا وَسَجَنَ أَيْفَ رُئِيَ
عَجَابًا دُونَ يَفْوَةٍ رَاصِبٍ يَذَلُّ وَقَبِ أَيْفٍ أَمَامَ رَدَقِ الْإِلَهِ وَنَكْمًا نِإِ أَيْفٍ أَمَامَ لُكْحِ زُنِّي
طَسْوَلِ أَرْيَعُو، أَطَسُو أَوْلَادَ كَلْذُفْصِ نَدْرُوفِ صُعُوقِ يَفْوَةٍ نِيَّتِ سَلِإِ نُوْعَبْرَأِ
خَفْتْنَا نِإِ أَوْلِيَّ لَيْلٍ وَمَوِي دُنْمَ الْإِلَهِ أَمَلْعُ نِإِ عُوُقُؤُلِ تَقْوٍ نَمُ سُنْجَنَتِ وَبَسْتِحَ
دَجُّو دُنْمَ: أَلْأَقْوِ. أَيْ لَيْلٍ لَوِ مَائِيَّةً ثَلَاثَ دُنْمَ

Бир қудуққа нажас тушса ёки (унинг ичида) ҳайвон ўлиб, шишиб кетса, ёхуд титилиб кетса, ё одам, қўй кабилар ўлиб қолса, имкони бўлса, ундаги ҳамма сув чиқариб ташланади. Агар имкони бўлмаса, биладиган кишининг

қолаверади. Бундай ҳолда илмини биладиган киши «Бу қудуқда фалон миқдорда сув бор», деб гувоҳлик беради. Ўша миқдордаги сув олиб ташланганидан кейин қудуқдан аввалгидек фойдаланилаверади.

Товуқдек нарсаларда ўртача пақирда қирқдан олтмишгача, чумчуққа ўхшашда унинг ярми (миқдорича сув) олиб ташланади.

Албатта, бу гапдаги пақирлардан ўша вақтнинг пақирлари кўзда тутилган.

«Насбур-роя ли аҳодиси Ҳидоя» китобида зикр қилинишича, Анас розияллоҳу анҳудан, агар қудуқда сичқон ўлиб қолса-ю, дарҳол олиб ташланса, йигирма пақир сув олиб ташланиши лозимлиги ривоят қилинган.

Абу Саъид Худрий розияллоҳу анҳудан, агар қудуқда товуқ ўлиб қолган бўлса, қирқ пақир сув олиб ташланиши ривоят қилинган.

(Сувни олишда) ўртача пақир ишлатилади, ўртача бўлмагани унга солиштирилади.

Агар ичидан ўлик нарса топилган сув тортадиган пақир ўртача бўлмаса, у ила олинаётган сув миқдори ўртача пақир сиғимига солиштириб ўлчанади. Мисол учун, мазкур пақир ўртача пақирдан икки баравар катта бўлса, йигирманинг ўрнига ўн пақир олиб ташланади. Агар пақир ўртачадан икки марта кичик бўлса, олтмишнинг ўрнига бир юз йигирма пақир сув чиқарилади.

У(қудуқ)нинг нажас бўлиши, агар билинса, тушган вақтидандир.

Яъни ўлик тананинг қудуққа тушган вақти маълум бўлса, унинг суви ўша вақтдан бошлаб нажас ҳукмига киради. Бирор киши мазкур вақтдан кейин ундан таҳорат қилган бўлса, таҳорати поклик ўрнига ўтмайди. У киши бошқа таҳорат қилиши ва намозларини ҳам бошқатдан ўқиши лозим бўлади.

Билинмаса, бир куну бир кечадандир.

Ўлик тананинг қудуққа қачон тушгани маълум эмас. Шу билан бирга, у шишиб ҳам кетмаган. Бу ҳолатда ўша кўрган вақтдан бир куну бир кеча олдиндан бошлаб сув нажас, деган ҳукм чиқарилади. Мазкур муддат ичида ўша қудуқдан қилинган таҳоратлар, ғусллар ҳисобга ўтмайди. Улар билан қилинган ибодатлар ҳам бошқатдан қилинади.

Агар шишиб кетган бўлса, уч куну уч кечадандир.

Чунки одатда ўлган нарса уч кунгача шишмайди.

Икковлари (Абу Юсуф ва Муҳаммад): «Топилган вақтидандир», деганлар.

Бу мазкур икки имомнинг ижтиҳоди.

Уламоларимиз ўша қудуқдан сув оладиган пақирнинг ҳажми бугунги кун ўлчовларида олти ярим литр эканини айтишган.

Улар: «Агар ўша ўлик нарса топилган қудуқ ёки ҳовузнинг сувини ёнидан тешик ёки ариқ очиб оқизиб чиқариш имкони бўлса, ўшандоқ қилган маъқул», дейдилар.

«Қудуқ яқинида нажосатли нарса бўлса нима бўлади?» деган саволга уламолар икки хил жавоб берганлар.

Баъзилари: «Ўша нарса етти ёки ўн аршин узоқда бўлса, ҳечқиси йўқ», деганлар.

Бошқалари эса: «Бунда таъм, ҳид ва ранг ўзгариши эътиборга олинади», дейишган. Агар ўша нарса сувнинг ушбу уч сифатидан бирини ўзгартираётган бўлса, ундан таҳорат қилиб бўлмайди.

«Кифоя» китобидан